

Opetus STI:ssä 15.4.2005 klo 10-14

Pentti Marttila, KM, pastori, lähetys sihteeri

Evankeliumin kontekstualisointi uudessa kulttuurissa – Miten saavuttaa ihmiset evankeliumilla vieraassa kulttuurissa

Sanan merkityksestä

Engl. Contextual Theology, konteksti (lat. contextus) = yhteys, tekstiyhteys

Kontekstuaalinen = kontekstin mukainen, kontekstiin sisältyvä

(Seppo A. Teinonen, teologinen sanakirja)

Mitä tarkoittaa kontekstuaalinen teologia/ evankeliumin kontekstualisointi?

Mitä tarkoittaa, että evankeliumi kerrotaan ihmisille heidän ymmärtämällään tavalla?

Jokainen lähetti/ kristillisen työn tekijä miettii (tai tulisi miettiä), miten tekisi evankeliumin tunnetuksi uudessa ympäristössä ja kulttuurissa?

Kristityt ovat aina ja kaikkialla kontekstualisoineet sanomansa.

1) Isä Jumala kontekstualisoi evankeliumin Jeesuksessa Kristuksessa

Jeesus on Jumalan inkarnaatio. Jeesuksessa kaikkivaltias ja pyhä Jumala konkretisoituu. Jeesuksen opetukset ja toiminta oli ja on Jumalan tahdon ilmausta.

”Todellinen valo, joka valaisee jokaisen ihmisen, oli tulossa maailmaan. Maailmassa hän oli, ja hänen kauttaan maailma oli saanut syntynsä, mutta se ei tuntenut häntä. Hän tuli omaan maailmaansa, mutta hänen omansa eivät ottaneet häntä vastaan. Mutta kaikille, jotka ottivat hänet vastaan, hän antoi oikeuden tulla Jumalan lapsiksi, kaikille, jotka uskovat häneen.” Joh. 1:9-12

2) Paavalin kontekstualisoi evankeliumin julistuksessaan

”Voittaakseni hänen omikseen juutalaisia olen näille ollut kuin juutalainen; voittaakseni lain alaisina eläviä olen näille ollut kuin lain alainen, vaikka en olekaan lain alainen.

Voittaakseni ilman lakia eläviä olen näille ollut kuin eläisin ilman lakia, vaikka en olekaan Jumalan lakia vailla -- onhan minulla Kristuksen laki. Voittaakseni heikkoja olen näille ollut heikko. Kaikille olen ollut kaikkea, jotta pelastaisin edes muutamia. Kaiken tämän teen evankeliumin vuoksi, jotta olisin itsekkin siitä osallinen. 1 Kor. 9:20-23

Edellä olevassa tekstissä Paavali kuvaa toimintaansa. Paavali kontekstualisoi aina sanomansa eri kulttuureissa ja tilanteissa. Hän halusi välittää evankeliumin ymmärrettävästi kohtaamilleen ihmisille.

Tästä on hyvä esimerkki Paavalin vieraillessa Ateenassa, jossa hän yritti välittää evankeliumin viestin uskonnollisille ja koulutetuille Ateenalaisille. Tapa jolla hän aloittaa puheensa on hyvin kuvaava:

”Ateenalaiset! Kaikesta näkee, että te tarkoin pidätte huolta jumalien palvonnasta. Kun kiertelin kaupungilla ja katselin teidän pyhiä paikkojanne, löysin sellaisenkin alttarin, jossa oli kirjoitus: 'Tuntemattomalle jumalalle.' Juuri sitä, mitä te tuntemattanne palvotte, minä teille julistan.” Apt. 17:22–23

Paavali kommunikoi teologiset sanat ja sisällön tavalla, joka oli ymmärrettävä tässä tietyssä Ateenan sosiaalisessa, kulttuurisessa ja uskonnollisessa ympäristössä. Hän käytti samaa menetelmää kuin Ateenassa toimiessaan muuallakin Aasiassa ja Euroopassa. Jos tutkimme tarkkaan Paavalin kirjeitään näemme, että hän otti huomioon kuulijoiden kulttuurin, mentaliteetin, olosuhteet ja heidän taustansa. Esimerkiksi kirjoittaessaan roomalaisille hän käytti paljon lakitermistöä ja luettelointia (”categories”).

3) Alkukirkon kontekstualisointi

Alkukirkko ja ensimmäiset kristityt kontekstualisoivat sanomansa. Esim. pakanakristittyjä ei vaadittu ottamaan ympärileikkausta, eikä muita juutalaisia tapoja. Toisin sanoen ensin ei tarvinnut kääntyä juutalaiseksi voidakseen pelastua.

"Koko joukko vaikeni. Kaikki kuuntelivat Barnabasta ja Paavalia, kun nämä kertoivat, miten suuria tunnustekoja ja ihmeitä Jumala oli kansojen keskuudessa tehnyt heidän kättensä kautta. Kun he olivat lopettaneet, alkoi Jaakob puhua. Hän sanoi: "Veljet, kuulkaa mitä sanon. Simon kertoi, kuinka Jumala ensi kerran lähestyi pakanoita ottaakseen heistä itselleen oman kansan. Tämä käy yksiin sen kanssa, mitä profeetat ovat kirjoituksissa sanoneet:

-- Sen jälkeen minä palaan
ja rakennan jälleen Daavidin sortuneen majan.
Raunioista minä sen taas rakennan,
minä pystytän sen uudelleen,
jotta kaikki muutkin ihmiset etsisivät Herraa,
kaikki kansat, jotka olen omikseni ottanut.
Näin sanoo Herra,
joka on antanut tästä tiedon jo ammin.

Tästä syystä ei mielestäni pidä hankaloittaa niiden elämää, jotka vieraista kansoista kääntyvät Jumalan puoleen. [i] Meidän on kuitenkin lähetettävä heille kirje ja kehoitettava heitä karttamaan sellaista, minkä epäjumalanpalvelus on saastuttanut, sekä haureutta*, verta ja lihaa, josta verta ei ole laskettu. Onhan Mooseksen laki jo ikimuistoisista ajoista tullut tunnetuksi joka kaupungissa, kun sitä luetaan synagogissa jokaisena sapattina." Apt. 15:12-21

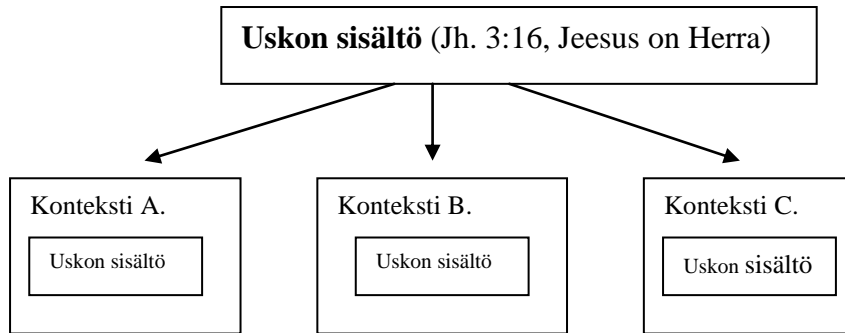
Kontekstualisointi kuuluu evankeliumin julistamiseen

Kaikki kulttuurit ovat syntiinlankeemuksen alaisia, mutta ne sisältävät silti jotakin Jumalan kuvasta. Kaikkihan luotiin alun perin Jumalan kuvaksi. Eri kulttuurien aineksia voi käyttää hyväksi evankeliumin välittämisessä. Lähetysten/ kirkon ei tule myöskään vaatia uusien kristittyjen elävän tietyllä kulttuurisella tavalla. (Vrt. alkukirkon judaistit)

Evankeliumin ja evankeliumin välittäjän tulee samaistua paikalliseen/ kansalliseen kulttuuriin. Tulee puhua, pukeutua ja viettää srk-elämää tavalla, joka sopii paikalliseen kulttuuriin.

Uskon sisältö on muuttumaton ydin

Tulee kuitenkin muistaa, että kristillisen uskon sisältöä ei voi kontekstualisoida, kristillisellä uskolla on muuttumaton ydin. Kristillisellä usko itsessään on muuttumaton. Kontekstualisoinnilla ei saa turhentaa itse uskoa. Se tulee säilyä julistuksen ytimenä.

Eri kulttuureista tulevat ymmärtävät evankeliumin omasta kontekstistaan käsin. Kuitenkin uskon ydinsisältö tulee olla kaikkialla sama (Joh. 3:16).

Esimerkkejä kontekstualisoinnista:

Voiko kansallisia kuvioita ja symboleja käyttää kristillisessä jumalanpalveluksessa?

Valtion lippu?

Paikalliset tavat?

Seurakunnan perustaminen/ syntyminen

1) Johdannoksi

Syksyllä 1995 opiskelimme lähetyskurssilla ja valmistauduimme lähetystyöhön lähtöön. Eräällä tunnilla aiheena oli pioneerityö. Tunnin aikana muistan kysyneeni, kuinka uusi seurakunta käytännössä perustetaan. En muista opettajaa, enkä hänen vastaustaan. Kuitenkin muistan, että vastaus ei täysin tyydyttänyt. Tunnin jälkeen jäin miettimään uuden seurakunnan perustamista. Ollessani lähetystyössä Mongoliassa kysymys tuli lihaksi, sen kanssa sai painia päivittäin.

Apostolien teoissa on kuvaus alkuseurakunnasta:

”Seurakunta kuunteli ja noudatti uskollisesti apostolien opetusta. Uskovat elivät keskinäisessä yhteydessä, mursivat yhdessä leipää ja rukoilivat.” (Apt. 2:42)

Alkuvaiheessa seurakunta kokoontui yhteen kuuntelemaan apostolien opetusta, rukoilemaan ja viettämään ehtoollista. Ateriyhteys kuului myös usein kokoontumisiin. Uskovat auttoivat myös toisia ja hädässä olevia (diakonia).

Seurakunta ja sen perustaminen/ syntyminen on lähetystyössä keskeinen kysymys. Ei riitä, että joku yksittäinen ihminen tulee uskoon ja pelastuu, vaan jokaiselle kristitylle tarvitaan seurakunta. Ilman seurakuntaa ja sen tukea yksittäisen uskovan on hyvin vaikea pysyä uskossa. Sanonta ”ilman kirkkoa ei ole pelastusta” on käytännössä totta.

Seurakunnan syntymisen lähtökohta on paikallisten ihmisten hyvä tunteminen. Uudella paikalla ja paikkakunnalla tulee tutustua naapureihin, kauppiaisiin, viranomaisiin ja yleensä vastaantuleviin ihmisiin hyvinkin ennakkoluulottomasti.

Usein uusi seurakunta alkaa kotikokouksesta tai raamattupiiristä. Kokoontuminen voidaan aloittaa jo muutaman ihmisen kanssa, ei tarvita välttämättä suuria ihmisjoukkoja.

Kutsutaan vain tuttuja ja ystäviä kotiin, jossa yhdessä tutkitaan Raamattua ja opetetaan siitä. Kokoontumisia tulee jatkaa säännöllisesti. Tärkeää on tietty aika ja paikka, jonka ihmiset tietävät.

Säännöllisten kokoontumisten jatkuttua jonkun aikaa, voidaan tietyn ajan (3 kuukautta-puoli vuotta) kuluttua aloittaa uusille kiinnostuneille aloittaa kasteopetus. Perusopetuksen jälkeen voidaan ensimmäiset ihmiset kastaa Jeesuksen opetuslapsiksi. Kastettaessa tärkeää ei ole uskon määrä, vaan halu seurata Jeesusta.

Luterilaisen opetuksen mukaan seurakunta on siellä, missä sana ja sakramentit (kaste, ehtoollinen) toimivat. Nämä ovat seurakunnan ydintuntemerkit.

Luterilainen tunnustus ilmaisee seurakunnan näin:

”Myös opetetaan, että aina ehdottomasti on ja pysyy yksi, pyhä, kristillinen seurakunta. Se on kaikkien uskovien yhteisö, joiden keskuudessa evankeliumi puhtaasti saarnataan ja pyhät sakramentit evankeliumin mukaisesti jaetaan.” (Tunnustuskirjat 1948, s. 27).

Kastettujen ollessa koolla voidaan alkaa viettää säännöllisesti Herran pyhää ehtoollista. Ehtoollisesta vastaa seurakunnan paimenvirkaa hoitava henkilö. Seurakunta tarvitsee aina paimenen. Alkuvaiheessa paimenen virkaa voi hoitaa lähetti, mutta mahdollisimman pian tehtävään tulee löytää kansallinen uskova, joka tulee myös kouluttaa tehtäväänsä. Paimen tarvitsee rinnalle aina tukijan/ lähetin, jonka opastaa nuorta vastuunkantajaa.

Paimenen ohella seurakunnan paimenuutta hoitaa vanhimmistojohdokunta. Vanhimmistotukee paimenta työssään, se myös estää johtajan yksinvallan. Vanhimmiston valintatapa ja määräaika voi vaihdella.

Uusi seurakunta ei synny tyhjästä, vaan siihen tarvittiin inhimillisesti monenlaista työtä ja vaivaa. Seurakunnan perustaminen on työtä monien ongelmien keskellä: verta, hikeä ja kyynelitä. Kuitenkin seurakunnan syntyminen on loppujen lopuksi Jumalan suurta armoa. Seurakunnan tulee saada säännöllistä opetusta, jossa se voi kasvaa ja vahvistua. Tähän tarvitaan myös aikaa. Usein tehokkuusvaatimuksilla ja hätäilyllä ei voiteta mitään.

Seurakunnan opetuksen tueksi tarvitaan hengellistä kirjallisuutta ja muuta materiaalia. Uudelle seurakunnalle täytyy kääntää tarpeellisia tekstejä ja mahdollisesti myös itse kirjoittaa niitä. Tarvitaan myös lauluja jumalanpalvelus- ja muuhunkin käyttöön. Seurakunta tarvitsee tukea koko hengellisessä elämässä, seurakunnan lauluja täytyy säestää ja säestäjiä harjoituttaa.

Seurakunnan alkuvaiheessa suurin osa opetuksesta on luonnollisesti lähettien vastuulla, mutta kansallisille tulee antaa opetusvastuuta jo alusta lähtien. Opetukset tulee valmistaa yhdessä kansallisten opettajien kanssa. Tekstin merkitys, historialliset yhteydet ja kristillinen opetus tulee saattaa uudessa kontekstissa ymmärrettävään muotoon. Ei voi kuitenkaan antaa valmista saarnaa/ opetusta, vaan kansallisten tulee työstää puheensa itse. Saarnaan tulee löytää esimerkkejä ja kosketuskohtia ympäröivään elämään.

Aikuistyön ohella lapset ovat ensi sijalla nuorena seurakunnassa. Heille tulee aloittaa pyhäkoulu ja muukin opetustoiminta. Tämä kaikki tulee tapahtua seurakunnan resurssit huomioon ottaen. Pyhäkoulun opettajien kouluttamisessa riittää läheteille ja paikallisille vastuunkantajille paljon tehtävää.

Kirkkokuri on olennainen osa seurakunnan kaitsentaa. Kuitenkin sen toteuttaminen ei ole aina helppoa. Seurakuntaa tulee tukea terveessä kasvussa. Myös ilmeneviin väärinkäytöksiin täytyy puuttua, jotta seurakunta voi vahvistua. Kirkkokuri tulee toteuttaa yhdessä kansallisten uskovien ja vastuunkantajien kanssa. Seurakunta ei voi elää ilman kaitsentaa ja kirkkokuria, kuitenkin sitä täytyy toteuttaa viisaasti.

Seurakunnan syntymisessä tärkeää on, että pienen uskollisen joukon keskellä Jumalan sanaa julistetaan ja sakramentit oikein jaetaan. Seurakunta on syntynyt, ja se elää evankeliumista. Lain julistuksen tulee olla ihmistä pysäyttävää ja evankeliumin julistuksen tulee olla ihmistä hoitavaa.

Ihmiset saattavat tulla ja mennä, mutta seurakunta on ja pysyy. Seurakuntien syntyessä evankeliumilla on toivoa.

"Te ette siis enää ole vieraita ja muukalaisia, vaan kuulutte Jumalan perheeseen, samaan kansaan kuin pyhät. Te olette kiviä siinä rakennuksessa, jonka perustuksena ovat apostolit ja profeetat ja jonka kulmakivenä on itse Kristus Jeesus." (Ef. 2:19-20)

Teologisten käsitteiden ja uskonsisällön kääntäminen uudelle kielelle

Lähetystilanteessa keskeistä on evankeliumin/ viestin välittäminen ymmärrettävällä tavalla. Jotta tämä onnistuisi teologiset käsitteet ja uskonsisältö tulee kääntää aina uudelle kielelle ja kulttuurille.

Kristillisen termistön kääntäminen

Kristillinen termistön kääntämisessä on kaksi yleislinjaa:

- 1) Käytetään jo olemassa olevia sanoja ja käsitteitä ja annetaan niille kristillinen sisältö.
- 2) Luodaan kokonaan uusia sanoja ja käsitteitä. Sanat voivat olla esim. kreikan tai hebrean kielestä.

Jos käytetään olemassa olevia käsitteitä, vaarana on merkityksen yhdistyminen perinteiseen uskonnollisuuteen (kansanusko, islam. Buddhalaisuus jne.)

Uusien käsitteiden luominen voi taas olla kaukana ihmisten elämästä. Sanoista voi tulla sellaisia, joita ihmiset eivät ymmärrä, vaikka niitä selitettäisiin.

On hyvin tärkeää kiinnittää huomio keskeisten termien ja uskonsisältöä välittävien sanojen kääntämiselle. Uudet termit opettavat aina uskonsisältöä ja välittävät sitä uskoa, jota julistamme. Keskeisiä termejä ovat mm. Jumala, kaste, ehtoollinen jne. Kääntäjien tunnustustaustasta ja muista tekijöistä johtuen on välillä vaikea löytää näistä yhteisymmärrystä.

Sanojen ja käsitteiden käyttö seurakunnan elämässä

Sanoja ja käsitteitä käytetään seurakunnan elämässä, erityisesti sen jumalanpalveluselämässä. Tämän tähden kansallisten jumalanpalvelusten muoto ja järjestys on yhteydessä käytettyihin sanoihin ja käsitteisiin. Kysymys liturgian käytöstä liittyy myös tähän yhteyteen. Käytetäänkö ns. latalaista liturgiaa vai otetaanko käyttöön liturgian keskeiset osat (synnintunnustus, uskontunnustus, Isä meidän -rukous, Herran siunaus jne.).

Uskontunnustuksen ja muiden keskeisten seurakuntaelämän kääntämisessä näkyy myös lähetystyöntekijöiden tunnustustausta ja uskonäkemykset.

Kansalliselle kulttuurille tulee aina antaa tilaa seurakunnan elämässä ja jumalanpalveluselämässä. Jumalanpalveluksen muodon ja järjestyksen tulee tukea seurakunnan kansallista identiteettiä.